

Referentienummer
GM-0028907

Datum
18 augustus 2011

Kenmerk
284328

Betreft
Notitie aanvulling Milieueffectrapport LOG Twenterand van 30 maart 2011

1 Aanvulling op het PlanMER d.d. 30 maart 2011

1.1 Referentiesituatie

Aanvulling op het PlanMER d.d. 30 maart 2011:

- **Besluit huisvesting**

De effecten van de invoering van de Amvb Besluit Huisvesting zijn meegenomen bij de beschrijving van de autonome ontwikkeling (zie blz. 33, kopje Lange termijn, 2^e alinea). In de herberekeningen voor de Passende Beoordeling is hiervoor met de bijbehorende aangepaste factoren per dierhouderijsysteem gerekend. Hierin is voor de verschillende staltypen een maximale emissie bepaald. Indien de emissie in huidige situatie lager is dan de waarde vermeld in de amvb dan wordt de emissiefactor van de huidige situatie overgenomen.

- **Lopende initiatieven/vergunning aanvragen**

In de beschrijving huidige situatie en autonome ontwikkeling is hierop ingegaan (zie blz 33, kopje Korte termijn). In de stikstofberekeningen is voor de autonome ontwikkeling uitgegaan van verlening van een aantal lopende vergunningaanvragen van uitbreidingen/nieuwvestigingen en ingetrokken vergunningen. Hiervoor is gebruik gemaakt van gegevens uit het vergunningenbestand van de gemeente, stand begin augustus 2011 voor LOG en verwevingsgebied (zie bijlage 3 van de Passende Beoordeling).

- **Mestverwerkinginstallaties**

In het vigerende plan zijn geen mogelijkheden opgenomen voor mestverwerkinginstallaties. Deze zorgen voor extra stikstofemissie, maar in vergelijking tot uitbreidingen van veehouderij is dit relatief gezien van minder belang. Daarnaast is op dit moment het aantal mestverwerkingsinstallaties in de gemeente Twenterand minimaal zodat een aanname van een toename van de mestverwerkingsinstallaties in de gemeente Twenterand dan ook niet realistisch is. In het nieuwe plan zijn deze mogelijkheden ook niet opgenomen.

- **Ontwikkelingen LOG's naastgelegen gemeenten Tubbergen, Ommen en Hellendoorn en ontwikkelingen verwevingsgebied**

De ontwikkelingsmogelijkheden in naastgelegen landbouwontwikkelingsgebieden van buurgemeenten zijn in de referentiesituatie voor de stikstofberekeningen niet meegenomen. De ontwikkelingen in het verwevingsgebied van Twenterand zijn in de berekeningen voor de referentiesituatie wel meegenomen. Daarbij is gebruik gemaakt van gegevens over verlening van een aantal lopende vergunningaanvragen van uitbreidingen/nieuwvestigingen en ingetrokken vergunningen. Hiervoor is gebruik gemaakt van gegevens uit het vergunningenbestand van de gemeente, stand begin augustus 2011 voor LOG en verwevingsgebied (zie bijlage 3 Passende Beoordeling).

Stikstofdepositie

In de tabellen staat de bijdrage van de veehouderij in gemeente Twenterand (LOG plus overig grondgebied) aan de stikstofdepositie op de aangegeven Natura2000-gebieden weergegeven, zoals berekend in het model OPSPRO. Daarnaast is er ook nog achtergronddepositie vanuit andere bronnen. **De ontwikkelingen in de aangrenzende gemeenten zijn daarin niet meegenomen en worden in de aangepaste effectbeschrijving kwalitatief meegenomen.** In de berekening is uitgegaan van de vergunde situatie en van invoering van de Amvb Besluit huisvesting.

Geur

In de geurberekeningen is de omgeving meegenomen in de berekening. Om elk LOG is er een inventarisatiecirkel van 1 km gehanteerd en de daarin liggende bedrijven zijn meegenomen in de geurberekeningen. Deze uitgangspunten zijn in het MER toegevoegd.

- **Autonome ontwikkeling**

In het voorlopig toetsingsadvies stelt de Commissie MER: de autonome ontwikkeling omvat de realistische situatie dus de huidige situatie plus de op korte termijn met grote zekerheid reeds bestemde en nog te vergunnen situaties. De beleidskeuze voor het op langere termijn al dan niet verlenen van vergunningen valt buiten deze referentiesituatie.

Het weergeven van de autonome ontwikkeling heeft tot doel om een juiste referentiesituatie voor de vergelijking met de alternatieven weer te geven. Dit om het bestuur te laten zien welke mogelijkheden aanwezig zijn in het bestaande bestemmingsplan en gecreëerd worden in het nieuwe bestemmingsplan en wat daarvan de milieueffecten zijn. Om een goede onderlinge vergelijking mogelijk te maken moet het vormgeven van de autonome ontwikkeling (de referentiesituatie) met dezelfde methode gebeuren als bij de alternatieven. Hieronder wordt deze methode nader toege-licht:

Het plan waarvoor dit Plan MER wordt uitgevoerd is het bestemmingsplan. De alternatieven worden daarom uitgedrukt in ruimtelijke mogelijkheden:

1. De mogelijke ruimtelijke ontwikkelingen die het plan toestaat; de maximale bouwblok-grootte om rekening te houden met de worst case situatie
2. De mogelijke invulling van deze maximale bouwblok-grootte uitgedrukt in dieren en emissie.
3. Hierin is tevens de verwachte trend in de ontwikkeling van de veehouderij verwerkt.

De hierboven genoemde methode is in het PlanMER uitgevoerd voor alle alternatieven, dus ook voor de referentiesituatie.

Volgens het advies van de CMER moet voor de referentiesituatie een andere methode worden gebruikt. Deze methode is:

- De huidige situatie (realistische situatie, dus het aantal dieren nu aanwezig, op basis van vergunde aantallen dieren en CBS metelling)
- Dit moet worden opgeplust met de op korte termijn met grote zekerheid reeds bestemde en nog te vergunnen situaties.

Voor het opstellen van de andere alternatieven moet wel de methode volgens de punten 1 tot en met 3 gevolgd worden.

Volgens Grontmij resulteert dit in inconsistentie in de vergelijking tussen de alternatieven en de referentiesituatie ten aanzien van de mogelijke invulling van het te bieden planologische kader. Het bestuur ontvangt onvoldoende informatie over de ontwikkelmogelijkheden die het huidige bestemmingsplan toelaat en de mogelijke effecten daarvan. De transparantie van de informatie aan het bestuur is daarmee niet gediend.

Idealiter moet voor een transparante vergelijking dan zowel de referentiesituatie conform de Commissie (de huidige realistische situatie) als de referentiesituatie conform Grontmij (de maximaal mogelijke invulling binnen het bestaande planologische kader, worst case situatie) beschreven worden. Dit kan dan vergeleken worden met de maximaal mogelijke invulling van de alternatieven (worst case situatie).

In de aanvulling op het MER is voor het nul alternatief (referentiesituatie) de door de Commissie gewenste methode toegepast.

1.2 Geur

Aanvulling op het PlanMER d.d. 30 maart 2011:

Invoegen op blz. 36, paragraaf 4.4, onder kopje Huidige situatie, 3^e regel na '(Arcadis, 2008)': De gehanteerde uitgangspunten in het onderzoek zijn als volgt.

- Onderscheid tussen bedrijven tot 40 nge, 40-70 nge en groter dan 70 nge. Er is onderscheid gemaakt naar de verschillende diersoorten en bedrijven met neventak boven 10 nge zijn meegenomen.
- De gehanteerde geurnormering voor Twenterand is 3 OU/m³ voor woningen en geurgevoelige bestemmingen binnen de bebouwde kom, 14 OU/m³ voor woningen en geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom. Voor Hardenberg zijn afwijkende normen gehanteerd. (2 resp 8 OU/m³).
- In het buitengebied zijn naast de wettelijke aangewezen objecten, ook geurgevoelig de objecten (woningen) die voor 19 maart 2000 hun agrarische bestemming verloren hebben. Woningen bij agrarische bedrijven die daarna zijn gestopt zijn niet geurgevoelig.
- Cumulatie: In het onderzoek is voor het meenemen van de cumulatie een inventarisatiezone van 1 kilometer aangehouden rondom de Landbouwontwikkelingsgebieden.

Invoegen op blz 37, 2^e regel, na 'geurniveau.': Gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek kan aan de diverse achtergrondbelastingen een kwalificatie van het woon- en leefklimaat worden gekoppeld van zeer goed (minder dan 3 Odour Units) tot zeer slecht (meer dan 50 Odour Units). Percentage geurgehinderden: Bij een beoordeling van het leefklimaat van zeer goed zijn er minder dan 5% geurgehinderden. Bij een beoordeling goed bedraagt het percentage geurgehinderden 5 tot 10%. Alleen in de nabijheid van enkele intensieve veehouderijbedrijven loopt het leefklimaat terug naar redelijk goed (10-15% geurgehinderden). De categorieën zeer slecht en extreem slecht komen alleen in de directe nabijheid van de intensieve veehouderijbedrijven voor.

Invoegen blz 37, 2^e regel, na 'leefklimaat': voor het overgrote deel van de oppervlakte.

Invoegen op blz 38, 3^e regel, na 'contour.': Het aantal geurgehinderden is daarmee in absolute aantallen laag (naar verwachting 10-15 personen).

Invoegen op blz 41, onder kopje Autonome ontwikkeling, na 1^e alinea: Voor de referentiesituatie moet aanvullend op de situatie in 2008 ook rekening worden gehouden met vergunde ruimte die met grote zekerheid op korte termijn ingevuld wordt. Mede op basis van lopende vergunningaanvragen (in procedure bij de Raad van State) is voor de autonome ontwikkeling rekening gehouden met 5 fictieve bedrijven in het LOG (2 in Fortwijk, 2 in Weitemanslanden en 1 in Daarerveen).

Invoegen op blz 41, na laatste alinea: Het woon- en leefklimaat zal in de referentiesituatie door de fictieve inplaatsing van bedrijven wel achteruitgaan en door het opvullen van de beschikbare geuruimte verschuiven naar de categorieën redelijk goed (10-15% geurgehinderden) en matig (15 – 20% geurgehinderden). Het absolute aantal geurgehinderden zal daarmee ook toenemen (naar verwachting 20 – 30 personen).

- Gevolgen alternatieven

Blz. 105, tekst 1^e alinea vervangen door:

De ruimtelijke uitbreidingsmogelijkheden worden in alternatief A bevroren (stand still) en voor de alternatieven B en C ten opzichte van de referentiesituatie vergroot. Zij worden voor alle alternatieven verkleind ten opzichte van de planologische ruimte in het vigerende bestemmingsplan. In de referentiesituatie wordt de feitelijk nog beschikbare geurruimte opgevuld door fictief ingeplaatste intensieve veehouderijbedrijven. Uitgaande van de planologische mogelijkheden zal ook in alternatief B en C de beschikbare geurruimte worden opgevuld.

In Fortwijk zullen er in alternatief A (stand still) minder geurknelpunten optreden in de linten dan in de referentiesituatie. Ook de cumulatieve geurhinder is minder dan in de referentiesituatie. In alternatieven B en C kunnen er meer geurknelpunten in de linten optreden dan in de referentiesituatie maar minder dan op basis van het vigerende bestemmingsplan. Alternatief C is, door de extra omschakelingsmogelijkheden, in vergelijking dan weer iets slechter dan B.

Blz. 105, Invoegen na 3^e alinea:

Het woon- en leefklimaat in alternatief A (stand still) is gelijk aan de huidige situatie en beter dan in de referentiesituatie. In alternatieven B en C zijn planologische mogelijkheden voor bedrijfsuitbreiding aanwezig die kunnen leiden tot opvulling van de aanwezige geurruimte tot de geldende norm. Deze mogelijkheden zijn kleiner dan in het vigerende bestemmingsplan. Het te behalen woon- en leefklimaat in alternatief B en C zal dan gelijk zijn aan dat in de referentiesituatie en vallen in de categorie redelijk goed (10-15% geurgehinderden) en matig (15 – 20% geurgehinderden). Het absolute aantal geurgehinderden in de referentiesituatie en alternatief B en C is hoger dan het aantal van 10 – 15 personen in de huidige situatie en alternatief A.

2 Reactie op aanbevelingen Passende Beoordeling

2.1 Stikstof

- Uitgangspunten en aannames stikstofberekeningen

De uitgangspunten voor de stikstof berekeningen zijn in het rapport Onderzoek stikstofdepositie Twenterand, 099058408, 9 maart 2011 weergegeven. Na gereed komen van dit rapport zijn nog aanvullende berekeningen voor alternatief A gemaakt. In het rapport Passende Beoordeling zijn de resultaten uit het rapport 99058408 en van de aanvullende berekeningen voor alternatief A samengevoegd.

De beschrijving van alternatief A is opgenomen in de Passende Beoordeling, 99058308, 20 maart 2011, op blz 7 (zie ook hieronder onder kopje Beschrijving alternatief A: Natuur). De uitgangspunten voor de berekeningen zijn voor alle alternatieven vermeld in de Passende Beoordeling in Bijlage 2, 2^e bladzijde.

In de aangepaste rapportage Passende beoordeling (augustus 2011) zijn de aangepaste uitgangspunten in bijlage 2 opgenomen. Zij worden hieronder, aangepast aan de opmerkingen van de Commissie MER, herhaald.

Invoegen in Bijlage 2:

Toelichting berekeningsuitgangspunten stikstofdepositie:

Bij de berekening van de stikstofdepositie op de Natura2000-gebieden zijn voor de alternatieven de onderstaande uitgangspunten gehanteerd.

- Dieraantallen op basis vergunninggegevens begin 2011.
- Berekend is de bijdrage van de veehouderij uit Twenterand op de beschouwde N2000-gebieden. Deze bijdrage is opgebouwd uit (a) de bijdrage van bedrijven in het LOG en (b) van bedrijven in overig Twenterand. Het gedeelte (a) varieert dan per alternatief.

- Er is in de berekening nog rekening gehouden met de effecten van de invoering van het Besluit Huisvesting.

Huidige situatie*LOG*

- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE < 70$, met huidige vergunde dieraantallen.
- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE > 70$, met huidige vergunde dieraantallen.

Verwevingsgebied

- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE < 70$, met huidige vergunde dieraantallen.
- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE > 70$, met huidige vergunde dieraantallen.

Alt 0*LOG*

- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE < 70$ verdwijnen.
- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE \geq 70$, volgens huidige situatie.
- Aangevuld met verleende, ingetrokken of op korte termijn te verlenen vergunningen.

Verwevingsgebied

- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE < 70$ verdwijnen.
- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE \geq 70$, volgens huidige situatie.
- Aangevuld met verleende, ingetrokken of op korte termijn te verlenen vergunningen.

Alt A*LOG*

- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE < 70$ verdwijnen.
- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE \geq 70$, uitbreiding naaar 0,4ha, met Diertype= meest voorkomende en met aantal dieren volgens tabel (onderstaand).

Verwevingsgebied

- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE < 70$ verdwijnen.
- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE \geq 70$, uitbreiding naaar 1.5ha, met Diertype= meest voorkomende en met aantal dieren volgens tabel.

Alt B*LOG*

- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE < 70$ verdwijnen.
- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE \geq 70$, uitbreiding naaar 1.5ha, met Diertype= meest voorkomende en met aantal dieren volgens tabel.

Verwevingsgebied

- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE < 70$ verdwijnen.
- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE \geq 70$, uitbreiding naaar 1.5ha, met Diertype= meest voorkomende en met aantal dieren volgens tabel.

Alt C

LOG

- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE < 70$ verdwijnen.
- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE \geq 70$, uitbreiding naaar 1.5ha, met Diertype= Varken en met aantal dieren =5000 en emissiefactor 1.43.

Verwevingsgebied

- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE < 70$ verdwijnen.
- Bedrijven met bedrijfsomvang $NGE \geq 70$, uitbreiding naaar 1.5ha, met Diertype= meest voorkomende en met aantal dieren volgens tabel.

Tabel

Bouwblok	Melkvee	Vleesvarken	Fokvarkens	Leghennen	Vleeskuikens	Geiten	Schapen
0,4 ha	47	1330	213	21300	40000	187	187
1,5 ha	175	5000	800	80000	150000	700	700

- Feitelijke situatie

Invoegen aan einde H6:

in Uitgangspunt voor de stikstofberekeningen vormen de milieuvergunningen van de agrarische bedrijven in de gemeente Twenterand, stand voorjaar 2011. Hiermee is gekozen voor een worst-case benadering, aangezien het werkelijk aantal dieren per agrarisch bedrijf lager kan zijn dan het vergunde aantal. Door het CBS zijn de werkelijk aanwezige aantallen dieren in de gemeente Twenterand in beeld gebracht aan de hand van metellingen. Deze tellingen worden één keer per jaar uitgevoerd en geven derhalve een momentopname per agrarisch bedrijf weer.

Om in beeld te brengen welke ruimte er tussen het aantal vergunde dieren en het werkelijk aantal aanwezige dieren zijn de dieraantallen uit de milieuvergunningen afgezet tegen de dieraantallen uit de metellingen. In onderstaande tabel is te zien dat het aantal aanwezige dieren vanuit de metellingen voor alle diercategorieën lager is dan het vergunde aantal dieren. De stikstofberekeningen geven derhalve wellicht een overschatting van de depositie weer, maar omdat de bedrijven op basis van hun milieuvergunning het aantal dieren zonder nadere toetsing mogen uitbreiden, is vanuit een worstcase benadering gekozen om te rekenen met het vergunde aantal dieren.

Categorie	Aantal vergunde dieren 2011 ¹	Aantal dieren aanwezig volgens CBS tellingen 2010 ²	Vershil
Rundvee	48.323	25.546	22.777
Schapen	769	0	769
Geiten	346	61	285
Varkens	50.062	20.497	29.565
Kippen	1.159.125	580.224	578.901

Omdat de metellingen niet per agrarisch bedrijf inzichtelijk zijn maar alleen voor het totaal aantal agrarische bedrijven binnen de gemeente Twenterand, is niet aan te geven op welk(e) Natura 2000-gebied(en) de stikstofdepositie minder wordt wanneer wordt uitgegaan van de werkelijk aanwezige aantallen dieren.

¹ Vergunningenbestand gemeente Twenterand, 28 juli 2011

² CBS StatLine: Landbouw; gewassen, dieren en grondgebruik naar gemeente, 18 maart 2011

Gelet op de verschillen tussen het vergunde aantal dieren en het werkelijk aanwezige aantal dieren kan wel geconcludeerd worden dat de stikstofdepositie uitgaande van de metingen generiek gezien lager zal uitpakken dan wanneer wordt uitgegaan van de milieuvergunningen.

- Beschrijving Alternatief A: Natuur

In dit alternatief staan de ontwikkelingskansen voor natuur centraal. Door ontwikkelingsmogelijkheden voor agrarische bedrijven te beperken, zal er een aanzienlijke daling zijn van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. De mogelijkheden voor intensieve en grondgebonden veehouderij zijn dus beperkt. De werkelijke, nu aanwezige grootte van de bouwvlakken wordt vastgezet en mogelijkheden voor uitbreiding zijn afwezig (stand-still). Dit is gedaan door de bouwblokken die nu aanwezig zijn te meten en hieruit de bruto bouwoppervlakte (bebouwing + bestrating + verdere opvulling) te bepalen. Hierbij is als uitgangspunt gehanteerd dat een gemiddeld bouwblok van een intensieve veehouderij uit 60% bebouwing bestaat.

- Tabelwaarden uit PB kloppen niet met tabel blz 106 in MER

Door de herberekening met een aangepaste referentiesituatie en meenemen Amvb Besluit huisvesting zijn de waarden in de tabel aangepast.

- Minimum / maximum depositiewaarden

Invoegen, Passende beoordeling blz. 20 in voetnoot, planMER blz. 106 in voetnoot:

Met maximale depositie wordt bedoeld de piekbelasting, veelal op de dichtstbijzijnde rand van het Nbwet-gebied. Met minimale depositie wordt bedoeld de depositie veelal op het verste weg gelegen deel van het Nbwet-gebied.

- Feitelijke bouwblok grootte

Er is uitgegaan van een benadering van de feitelijke bouwblok grootte. De bouwblokken in de LOG's zijn opgemeten. Deze variëren van 0,2 hectare tot 1,3 hectare. De gemiddelde bouwblok grootte is 0,35 hectare volgens het bestemmingsplan van 2005. Er is aangenomen dat sinds de meting de bouwvlakken gemiddeld met 10% zijn uitgebreid. In de referentiesituatie is, na afronding, een bouwblok grootte gehanteerd van gemiddeld 0,4 hectare.

- Aantal vleesvarkens/oppervlakte

In de conclusies is deze opmerking nu verwerkt. Deze luidt: De onderschatting van de berekende depositie als gevolg van het relatief lage aantal vleesvarkens per 1,5 ha (5.000 i.p.v. 6.500) veranderd deze conclusie niet. De berekende uitkomsten zullen weliswaar hoger liggen, maar de verhouding van de berekende situaties voor de alternatieven A, B en C ten opzichte van elkaar zal niet veranderen.

- Cumulatie

Invoegen in H 7 conclusie:

De situatie van de berekende stikstofdepositie uit Twenterand geeft aan dat er op dit moment geen tot zeer beperkte mogelijkheden voor uitbreiding of nieuwvestiging van veehouderijbedrijven. Ook in de omliggende gemeenten zijn de mogelijkheden hiervoor voor afwezig of zeer beperkt. De samenloop van ontwikkelingen in Twenterand en omliggende gemeenten geeft dan ook geen ander beeld voor de ontwikkeling in de stikstofdepositie. Er zal eerst een substantiële daling van de achtergronddepositie gerealiseerd moeten worden voordat er een afweging gemaakt kan worden of ontwikkelingen in de ene gemeente wellicht minder effect hebben dan ontwikkelingen in een andere gemeente. Deze afwegingen zullen uiteindelijk in de beheerplannen voor de N2000-gebieden moeten worden gemaakt, waarbij de afstemming tussen deze beheerplannen nog een punt van aandacht is. Mogelijk biedt het instrumentarium (bijvoorbeeld Aerius) in het kader van de Programmatie Aanpak Stikstof (PAS) hiervoor aanknopingspunten.

- Mitigerende maatregelen
Invoegen, blz 34 na bestaande tekst en kaart:

6.3 Mitigerende maatregelen

Vangnetconstructie; toetsing op individueel niveau

Om te borgen dat de bepalingen in het bestemmingsplan niet in strijd zijn met de Nb-wet, kan in het bestemmingsplan een vangnetconstructie worden ingebouwd. Indien voor de uitbreiding van agrarische bedrijven vooraf een vergunning of andere vorm van toestemming moet worden aangevraagd, waarbij toetsing aan de Nb-wet in het kader van een openbare voorbereidingsprocedure deel uitmaakt van de integrale afweging, dan laat het bestemmingsplan geen directe mogelijkheden toe die in strijd met de Nb-wet kunnen zijn. Mogelijkheden hiervoor zijn:

- toepassing van wijzigingsbevoegdheden;
- toepassing ontheffingsmogelijkheden (afwijking);
- verlening van aanlegvergunning;
- verlening van bouwvergunning;
- beoordeling van wijziging gebruik.

Andere mogelijke maatregelen

Indien agrarische bedrijven willen uitbreiden zal dit voornamelijk emissie neutraal moeten plaatsvinden, omdat anders sprake is van een significant negatief effect op een Natura 2000-gebied. Er zijn maatregelen denkbaar die een emissiereducerend effect hebben. Hieronder wordt aangegeven welke maatregelen mogelijk zijn en wat het effect van deze maatregelen is. De verwachting is dat in de toekomst deze toepassingen algemener gaan worden wanneer blijkt dat ze een bijdrage kunnen leveren in het kader van bedrijfsontwikkeling.

Gebruik van luchtwassers

Luchtwassers hebben een hoog rendement en kunnen afhankelijk van het type 70-95% van de ammoniak afvangen (Ellen & Aarnink 2008). Luchtwassers kunnen echter alleen gebruikt worden bij een stal en niet bij een mestopslag. In de studie naar effecten van ammoniakdepositie op Natura 2000-gebieden in de Peel (Gies & Bleeker 2008) wordt er van uitgegaan dat alle grote intensieve veehouderijen (>100 NGE) luchtwassers gaan gebruiken voor de gehele inrichting. Gebruik van deze luchtwassers geeft een gemiddelde 'extra' emissiereductie van 65% ten opzichte van de AMvB Huisvesting.

Toepassing van eiwitarm voer

Deze maatregel is gericht op het verminderen van de uitscheiding (via mest) en emissie van stikstof door het stikstofgehalte in het veevoer (m.n. gras) te verlagen en het aandeel maïs in het dieet te verhogen ten koste van gras. Op deze wijze is de totale stikstofuitscheiding van rundvee te verlagen met 18% (Gies et al. 2008).

Het stikstofgehalte in gras kan verlaagd worden door:

- een lagere mestgift en het gebruik van maïs resulteert in een verlaging van het eiwitgehalte in ruwvoer;
- een lager eiwitgehalte in ruwvoer zorgt voor een verlaging van het minerale N-gehalte in dierlijke mest.

Aanscherpen van mestaanwending

Het gebruik van kunstmest draagt landelijk bij aan 10% van de ammoniakemissie vanuit de landbouw. Het terugdringen of stopzetten van gebruik van kunstmest kan zodoende bijdragen aan een afname van de ammoniakemissie.

- Mogelijke aantasting van de natuurlijke kenmerken van N2000

Invoegen in H7, Conclusie:

In de berekeningen is de bijdrage vanuit de gemeente Twenterand berekend, dus meer dan alleen het landbouwontwikkelingsgebied. In de stikstofberekeningen is de toename vanuit de verwevingsgebieden meegemodeleerd.

In H7 conclusie: 3^e en 4^e tekstblok 'Uit de effectanalyse blijkt buiten beschouwing blijven' vervangen door :

In de berekeningen is de bijdrage vanuit de gemeente Twenterand berekend, dus ruimer dan alleen het landbouwontwikkelingsgebied. In de berekeningen is voor het 0-alternatief uitgegaan van de vergunde situatie. Deze wijkt ten opzichte van de feitelijke situatie aanzienlijk af (20 - 550% hogere dieraantallen t.o.v. de metelling 2010 voor de verschillende diergroepen). Wordt uitgegaan van de feitelijk aanwezige situatie dan is de depositie dus lager.

Depositie Twenterand ten opzichte van huidige situatie per N2000-gebied per alternatief

N2000-gebied	0	A	B	C
Engbertsdijksvenen				
Springendal & Dal van de Mosbeek				
Vecht- en Beneden-Reggegebied				
Wierdense Veld				

Groen = lager dan huidige situatie, rood = hoger dan huidige situatie.

Zonder nadere maatregelen leiden de geboden ontwikkelingsmogelijkheden in alle alternatieven tot een hogere depositiebijdrage vanuit Twenterand op de N2000-gebieden en daarmee tot significant negatieve effecten op natuurlijke habitats waarvoor de Natura 2000-gebieden Engbertsdijksvenen, Vecht- en Beneden-Reggegebied, Wierdense Veld en Springdal & Dal van de Mosbeek zijn aangewezen. Voor de alternatieven A en B ligt dat iets gunstiger ten opzichte van Springendal & Dal van de Mosbeek en van Wierdense Veld. Voor Engbertsdijksvenen en Vecht- en Beneden-Reggegebied geldt dat veel emissie afkomstig is uit enkele bedrijven die dicht bij de rand van het gebied liggen. Verandering in deze situatie zou enkele piekbelastingen aan de randen oplossen.

Hoewel nog niet definitief juridisch vastgesteld kunnen deze significant negatieve effecten mogelijk worden voorkomen door in het bestemmingsplan uitbreiding van agrarische bedrijven niet bij recht maar op grond van een wijzingsbevoegdheid toe te staan. Door de uitbreidingsmogelijkheden voor agrarische bedrijven te koppelen aan een wijzingsbevoegdheid wordt geborgd dat iedere uitbreiding op individueel niveau (en cumulatief) getoetst wordt aan de bepalingen uit de Natuurbeschermingswet (artikel 19d Nb-wet). Goedkeuring van het bestemmingsplan middels dit systeem van wijzigingsbevoegdheid gekoppeld aan een individuele toetsing aan de Nb-wet zal derhalve niet leiden tot een significant negatief effect op natuurlijke habitats waarvoor de Natura 2000-gebieden, Vecht- en Beneden-Reggegebied, Wierdense Veld en Springdal & Dal van de Mosbeek zijn aangewezen. De houdbaarheid van deze oplossingsrichting zal in de toekomst uit individuele (juridische) toetsingen aan de NB-wet blijken.

- Windmolens

Uiteraard zal bij eventuele initiatieven voor windmolens gelet worden op de door de Commissie genoemde aspecten landschap, geluid, en natuur (vogels). Het is uitdrukkelijk de bedoeling dat alleen windmolens ten dienste van het eigen agrarische bedrijf worden toegestaan. De bestemmingsplanregel wordt in deze zin aangescherpt.